

УДК 631.1

Ю.О. Нестеренко, асп.

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Організація обліку фермерських господарств

Розглянуто основні питання організації бухгалтерського обліку у фермерських господарствах України. Досліджено нормативно-методологічне забезпечення ведення обліку у фермерських господарствах. Проведено аналіз досліджень та публікацій з даної проблематики та обґрунтовано перспективні напрями економічних досліджень даного питання

організація бухгалтерського обліку, форма бухгалтерського обліку, облікова політика, фермерське господарство, законодавчо-нормативне регулювання

Ю.А. Нестеренко, асп.

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Организация учета фермерских хозяйств

Рассмотрены основные вопросы организации бухгалтерского учета в фермерских хозяйствах Украины. Исследовано нормативно-методологическое обеспечение ведения учета в фермерских хозяйствах. Проанализированы исследования и публикации по данной проблематике и обоснованы перспективные направления экономических исследований по данному вопросу

организация бухгалтерского учета, форма бухгалтерского учета, учетная политика, фермерское хозяйство, законодательно-нормативное регулирование

Постановка проблеми. Фундаментальна роль та значення обліку у фермерських господарствах зумовлена, з одного боку, потребою в інформації про наявне у господарстві майно, стан фінансових та майнових зобов'язань, обсяги виробництва та реалізації продукції, доходи, витрати, фінансові результати, а з іншого боку – необхідністю обґрунтування суми податків до бюджету, складання і подання фінансової звітності. Основна проблема організації бухгалтерського обліку у фермерському господарстві полягає в тому, що загальна методологія обліку складена з урахуванням того, що самим обліком будуть займатись кваліфіковані спеціалісти. У реальних умовах найчастіше фермери, що займаються веденням бухгалтерського обліку у фермерських господарствах, найчастіше спеціальної підготовки не мають. Від цього напряму залежить якість облікової інформації. Також при дослідженні організації бухгалтерського обліку в фермерських господарствах встановлено, що основним фактором, який перешкоджає організації бухгалтерського обліку, є суперечливе облікове законодавство, відсутність методичних рекомендацій ведення обліку, які забезпечили б достовірне визначення фінансових результатів та складання звітності. Від раціональної організації бухгалтерського обліку в значній мірі залежить достовірність та своєчасність отримання облікової інформації, яка є основою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Це відноситься і до фермерських господарств, в яких в залежності від розмірів підприємства та інших факторів організовується дещо спрощений варіант ведення обліку.

Окремі елементи організації обліку (робочий план рахунків, форма бухгалтерського обліку, облікова політика підприємства, фінансова звітність) обираються самостійно фермерським господарством з варіантів, передбачених відповідними нормативними документами. При цьому виникають питання щодо адекватності вибору цих елементів відповідно до реалій організації діяльності та економічного стану фермерського господарства.

© Ю.О. Нестеренко, 2017

Дослідження літературних джерел показало, що питання обліку та його організації, а також нормативно-законодавчого регулювання у фермерських та інших сільських господарствах висвітлено такими українськими вченими: Брик Г.В. [1], Бутинець Ф.Ф. [2], Гангал Л.С. [3], Дем'яненко М.Я. [5], Довбуш А.В [7], Жук В.М. [5], Золотницька Ю.В. [10], Кварцхава В.О. [11], Коваль О.В. [12], Козак В.Ю. [12], Лавриненко Л.Е. [5], Огійчук М.Ф. [20], Пелюх В.М. [21], Радченко О.Д. [5], Саблук П.Т. [5] та інші. Проте в умовах змін в податковому, обліковому та господарському законодавстві виникають неузгодженості та суперечності між законодавчо-нормативними документами, що регулюють ведення обліку та формування звітності фермерських господарств. В таких умовах виникає необхідність в нових дослідженнях існуючих проблем з метою узгодження та гармонізації чинного законодавства.

Питання удосконалення обліку у своїх роботах досліджували Лук'янчикова О.А. [14], Материнська О.А. [14], Скрипник С.В. [24], Слободян В. [25] та інші вчені. Облік фінансових результатів, організаційно-економічні аспекти розглядаються в публікаціях Довбуша А. В. [6], Пелюха В. М. [21] та інших авторів.

Однак, потребують додаткового дослідження питання практичного використання нормативних документів бухгалтерського обліку стосовно конкретних умов фермерських господарств.

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження існуючого законодавчо-нормативного регулювання бухгалтерського обліку в фермерських господарствах на сучасному етапі їх розвитку, узагальнення недоліків ведення обліку в фермерських господарства, аналіз практичної реалізації елементів організацій бухгалтерського обліку фермерськими господарствами та надання пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону [9].

Сьогодні фермерське господарство має низку переваг перед іншими суб'єктами господарювання, а саме: можливість використання спеціального податкового режиму, сімейний характер бізнесу, можливість безоплатної приватизації членами господарства земель, отриманих у користування, можливість позаконкурентного (без проведення земельних торгів) отримання земельних ділянок у власність чи оренду із земель державної та комунальної власності, істотно нижчі законодавчі ризики, пов'язані з площею земель господарства [23].

Проте, фермери мають і певні проблеми. Так, на практиці фермерські господарства орієнтуються при організації та веденні бухгалтерського обліку на рекомендації, розроблені для селянських (фермерських) господарств ще у 2001 р. [17]. Однак, на сьогодні вони суттєво застаріли. Більшість фермерських господарств належить до суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва (великі, й середні).

Насамперед необхідно зазначити класифікацію фермерських господарств за розміром відповідно до Господарського Кодексу України для більш чіткого розуміння розмежування господарств (табл. 1).

Таблиця 1 – Класифікація фермерських господарств за розміром

№ п.п.	Категорія юридичної особи – суб'єкта господарювання	Критерії	
		середня кількість працівників за звітний період (календарний рік)	річний дохід від будь-якої діяльності
1	2	3	4
1	Суб'єкти мікропідприємництва	не перевищує 10 осіб	не перевищує суми, еквівалентної 2 млн. євро, визначеної за середньорічним курсом НБУ
2	Суб'єкти малого підприємництва	не перевищує 50 осіб	не перевищує суми, еквівалентної 10 млн. євро, визначеної за середньорічним курсом НБУ
3	Суб'єкти середнього підприємництва	не перевищує 250 осіб	не перевищує суми, еквівалентної 50 млн. євро, визначеної за середньорічним курсом НБУ
4	Суб'єкти великого підприємництва	перевищує 250 осіб	перевищує суму, еквівалентну 50 млн. євро

Джерело: узагальнено автором на основі Господарського кодексу України [4].

Бухгалтерський та податковий облік фермерських господарств ведеться відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Податкового кодексу України, інших нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку та оподаткування, наказу Про облікову політику підприємства.

Методичними рекомендаціями з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах №189 [17] передбачається кілька форм і способів ведення обліку для фермерських господарств, а саме: проста форма обліку; спрощена форма обліку; за спрощеним Планом рахунків; загальна (рис. 1.)

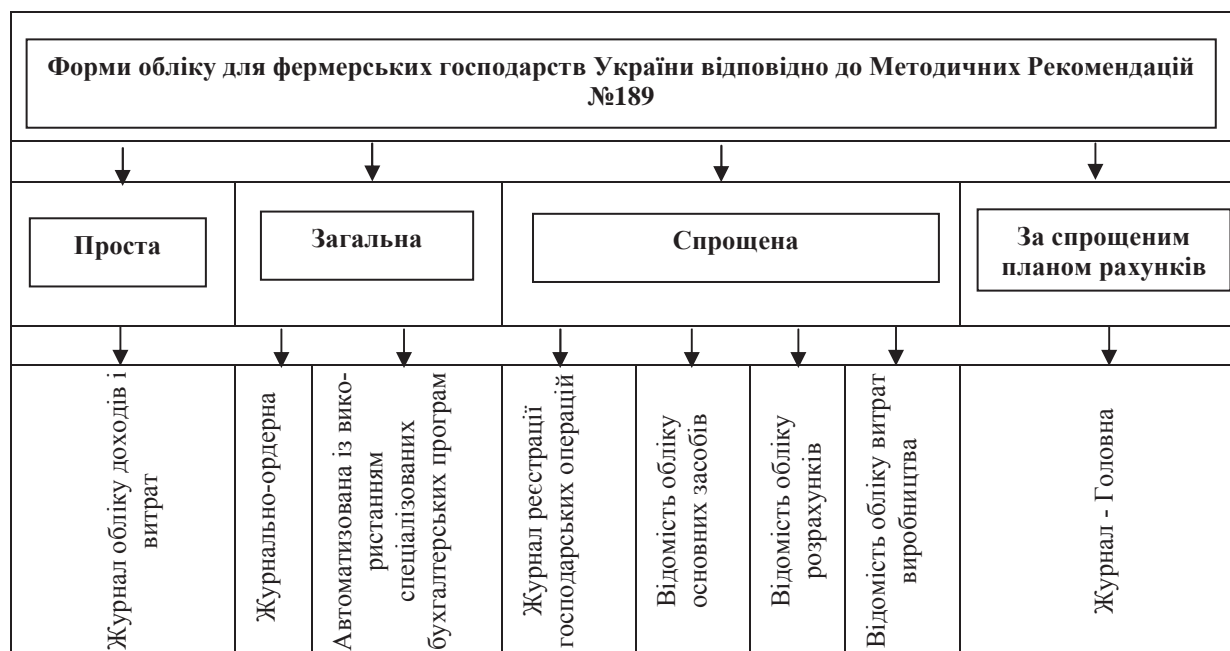

Рисунок 1 - Форми обліку для фермерських господарств України відповідно до Методичних Рекомендацій № 189

Джерело: розроблено автором на підставі [12].

Просту форму обліку застосовують ті фермерські господарства, працівниками яких є виключно члени однієї родини, без залучення найманих працівників. Основним

регістром даної форми обліку є Книга обліку витрат і доходів, де відображаються господарські операції без застосування подвійного запису.

Спрощену форму обліку використовують ті господарства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний період не перевищує десять осіб (включно з членами родини) та обсяг виручки від реалізації продукції не більше 500 тис. грн. Основним регістром даної форми обліку є Журнал реєстрації господарських операцій, що базується на подвійному записі господарських операцій. Реєстрами аналітичного обліку є Відомість обліку основних засобів, Відомість обліку розрахунків, Відомість обліку витрат виробництва [1].

Облік за спрощеним Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва ведуть фермерські господарства, що мають статус малого підприємства (середньооблікова чисельність працівників за звітний період коливається від десяти чоловік та не перевищує п'ятдесят осіб, а обсяг виручки від реалізації продукції від 500 тис. грн., але не перевищує 2,5 млн. грн.). Фермерські господарства, що відповідають цим вимогам складають звітність керуючись П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [19, с. 1008].

Фермерські господарства середньооблікова чисельність працівників за звітний період яких перевищує 50 чоловік або обсяг виручки від реалізації продукції аграрного виробництва більше 2,5 млн. грн. здійснюють облік на загальних підставах, відповідно до Методичних рекомендацій №49 від 07.03.2001 р. наказ Міністерства Аграрної політики з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу [17].

Інші господарства, тобто ті, що відповідають статусу великих сільськогосподарських підприємств, ведуть облік згідно з положеннями (стандартів) бухгалтерського обліку та Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. При цьому можуть використовуватися різні форми обліку: Журнал-Головна, журнально-ордерна форми з використанням ручної і комп'ютерної технології обробки даних. Регістри журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку та Методичні рекомендації щодо їх застосування затверджені наказом міністерства аграрної політики України від 4.06.2009 р. № 390 [16].

Окрім того, малі фермерські господарства, які є платниками єдиного податку та не зареєстровані платниками податку на додану вартість, ведуть бухгалтерський облік за Методичними рекомендаціями із застосуванням регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами № 720. Дані методичні рекомендації визначають систему регістрів, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації в них без застосування подвійного запису [15].

Таким чином, бухгалтерський облік у фермерських господарствах залежно від їх розміру та обсягів виробництва ведуть за різними формами, керуючись відповідними методичними рекомендаціями [11].

Ми погоджуємось з думкою Огійчука М.Ф., який стверджує, що завдання вибору найбільш прогресивних форм надзвичайно складне. Складність і водночас актуальність цього питання ще більше зросла у зв'язку з інтенсивним використанням на сьогоднішній день комп'ютерної техніки і впровадженням складної системи оподаткування [20, с. 46]. Проданчук М.А. з цього приводу зауважує, що вибраний метод повинен бути доступним, не трудомістким, щоб кожен із членів сім'ї міг його опанувати [23, с. 82].

Незалежно від обраної форми бухгалтерського обліку всі фермерські господарства зобов'язані підтверджувати господарські операції відповідними

первинними документами, складеними з огляду на вимоги Закону «Про бухгалтерський облік та фінансова звітність» [8] і Положення № 88 [22].

При цьому можна використовувати як самостійно розроблені документи, так і затверджені форми, зокрема такі як [24]:

- спеціалізовані форми первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Мінагрополітики та продовольства України від 27.09.07 р. № 701;
- спеціалізовані форми первинних документів з обліку виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах, затверджені наказом Мінагрополітики та продовольства України від 21.12.07 р. № 929;
- спеціалізовані форми первинних документів з обліку довгострокових і поточних біологічних активів у сільськогосподарських підприємствах, затверджені наказом Мінагрополітики та продовольства України від 21.02.08 р. № 73;
- спеціальні форми первинної документації для суб'єктів рибного господарства в галузі аквакультури, затверджені наказом Мінагрополітики та продовольства України від 19.06.12 р. № 362.

У таблиці 2 наведена порівняльна характеристику ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах та малими підприємствами за простою і загальною формами.

Таблиця 2 – Порівняльна характеристика ведення бухгалтерського обліку в фермерських господарствах та малих підприємствах за простою та загальною формами

Характерні ознаки	Методичні рекомендації № 189 «Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах»	Методичні рекомендації № 422 «Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами»	
		3	4
1	2	3	4
Критерії для застосування	застосовується господарствами, в яких працюють власник (голова) та члени його родини (без залучення найманих працівників)	застосовується малими підприємствами з незначним документооборотом (кількістю господарських операцій), що здійснюють діяльність з виконання нематеріаломістких робіт і послуг	застосовується малими підприємствами
Застосування подвійного запису	без застосування подвійного запису	з застосуванням подвійного запису	з застосуванням подвійного запису
План рахунків	не застосовують	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва
Ведення первинного обліку	Передбачено	Передбачено	Передбачено
Синтетичний облік	Книга обліку доходів та витрат	Журнал обліку господарських операцій	Відомість 1-м: Розділ I. Облік готівки й грошових документів. Розділ II (зворотний бік). Облік коштів та їх еквівалентів; Відомість 2-м: Облік запасів Відомість 3-м: Розділ I. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками й платежами, довгостроковими зобов'язаннями та доходами майбутніх періодів.

Продовження таблиці 2

1	2	3	4
			Розділ II (зворотний бік). Облік розрахунків з оплати праці. Відомість 4-м: розділ I. Облік необоротних активів й амортизації (зносу). Розділ II (зворотний бік). Облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів Відомість 5-м: розділ I. Облік витрат. Розділ II. Облік витрат на виробництво. Розділ III. Облік доходів і фінансових результатів. Розділ IV. Облік власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечень майбутніх витрат і платежів; Оборотно-сальдова відомість
Аналітичний облік	За бажанням власника можна вести аналітичний облік окремих видів засобів і зобов'язань шляхом використання Відомостей обліку: основних засобів, тварин та птиці, багаторічних насаджень, витрат незавершеного виробництва за видами діяльності, розрахунків тощо.	Для аналітичного обліку розрахунків з оплати праці, з дебіторами і кредиторами малі підприємства застосовують Відомість 3-м	Не зазначено
Регістри обліку	Не описано	Опис майна; Журнал реєстрації господарських операцій; Відомість обліку розрахунків; Відомість обліку основних засобів і нарахування амортизації; Відомість обліку витрат виробництва; Журнал-головна	Відомість 1-м: розділ I. Облік готівки й грошових документів. Розділ II (зворотний бік). Облік коштів та їх еквівалентів; Відомість 2-м: Облік запасів Відомість 3-м: розділ I. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками й платежами, довгостроковими зобов'язаннями та доходами майбутніх періодів. Розділ II (зворотний бік). Облік розрахунків з оплати праці; Відомість 4-м: розділ I. Облік необоротних активів й амортизації (зносу). Розділ II (зворотний бік). Облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів Відомість 5-м: розділ I. Облік витрат. Розділ II. Облік витрат на виробництво. Розділ III. Облік доходів і фінансових результатів. Розділ IV. Облік власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечень майбутніх витрат і платежів; Оборотно-сальдова відомість
Фінансова звітність	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства; Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства; Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства; Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства

Джерело: узагальнено автором на підставі [17; 18].

Що ж стосується організації підготовки та подання звітності, то в більшості досліджувальних господарств, де раціонально організований облік, проблем в цьому питанні немає. В значній мірі це обумовлено тим, що фермерські господарства подають

обмежений перелік ферм фінансовою звітністю та їх зміст є теж спрощеним [24].

Дослідження питань організації обліку фермерських господарств дозволило виявити ряд суттєвих проблем та недоліків. Такі ж самі проблемні позиції було виділено також іншими науковцями, що узагальнено в таблиці 3.

Таблиця 3 – Недоліки та проблеми в організації бухгалтерського обліку фермерських господарств

Автор	Недоліки та проблеми в організації і веденні обліку фермерськими господарствами
Золотницька Ю.В. [10]	Методичними рекомендаціями №189 можуть користуватися лише суб'єкти господарювання - юридичні особи. Для фізичних осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, окремих Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку не передбачено.
Коваль О.В. [12] Козак В.Ю. [12] Костенко В. Г. [13]	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність єдиної методики тлумачення і розрахунку економічних показників: виручки, валового доходу, витрат, прибутку тощо; - громіздкість операцій та наявність великої кількості облікових реєстрів, що впливає на трудомісткість обліку і подовження строку облікової роботи; - неконтрольованість витрат на деяких ділянках обліку Це пов'язано з тим, що на віддалених ділянках обліку (поля, комори та інше) облікові функції виконують люди, які не мають спеціальних навичок; - несвоєчасність проведення інвентаризації пов'язано з тим, що частіше за все інвентаризацію проводять один раз у кінці року, коли на складах у фермерських господарствах найбільше продукції
Довбуш А.В. [7]	<ol style="list-style-type: none"> 1. Облік у даних господарствах, обумовлений великою кількістю первинних документів. Якщо врахувати, що більшість з них є документами разового використання, то стає зрозумілим, що така методика організації обліку в фермерських господарствах є неприйнятною. 2. Специфіка галузі і обсяги виробництва у фермерському господарстві обумовлюють необхідність прийняття максимально спрощеного варіанту побудови обліку. Ці вимоги певною мірою враховані в діючих документах, що регламентують організацію бухгалтерського обліку в фермерських господарствах. Проте, вони ще не набули широкого впровадження в обліковій практиці серед господарств фермерського типу.
Лук'янчикова О.А. [14] Материнська О.А. [14]	<ul style="list-style-type: none"> - проблема визначення суми витрат при майбутньому продажі, через негативну економічну ситуацію на ринку сільськогосподарської продукції; - потребує змін книга обліку доходів і витрат, яка надто громіздка; - оцінка біологічних активів та сільськогосподарської продукції; - застарілі методичні рекомендації

Джерело: розроблено автором на підставі [7; 10; 12; 13; 14].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Практика ведення обліку у фермерських господарствах свідчить, що застосування відповідної форми обліку залежить від розмірів господарства, спеціалізації, забезпеченості фінансовими і матеріальними ресурсами. Також до складу цих критеріїв доцільно включати площу ріллі, наявність та вартість технічного оснащення, обсяг валової продукції, а не лише річний дохід та середньооблікову кількість працюючих, як пропонується у Господарському Кодексі України. Від вибору форми ведення обліку залежить і обсяг інформації, що надходить до керівництва господарства, отже є безумовно важливим кроком на початковому етапі організації обліку.

Незалежно від обраної форми бухгалтерського обліку всі фермерські господарства зобов'язані підтверджувати господарські операції відповідними первинними документами, складеними відповідно до чинного Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» та Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, при цьому можна використовувати як самостійно розроблені документи, так і затверджені форми: спеціальні форми первинної документації для сільськогосподарських підприємств затверджені Міністерством аграрної політики та продовольства України: № 701, № 929, № 73, № 362. Досліджуючи нормативну базу забезпечення ведення обліку фермерських господарств було виявлено, що Методичні рекомендації №189, які були розроблені міністерством аграрної політики у 2001, на даний час є застарілими і їх окремі положення є неприйнятними та складними для застосування.

Подальшого дослідження та розробок вимагають наступні питання: поглиблене дослідження організації обліку у фермерських господарствах різного розміру та напрямку діяльності; оновлення існуючих методичних рекомендацій з організації та ведення обліку фермерських господарств; розробка принципово нових нормативно-методичних рекомендацій введення облікової політики саме для фермерських господарств, як основи побудови бухгалтерського обліку.

Список літератури

1. Брик Г.В. Проблемні аспекти бухгалтерського обліку у фермерських господарствах [Електронний ресурс] / Г.В. Брик // Матеріали X міжнародної науково – практичної конференції «Aplikované vědecké novinky – 2014» – Частина 3. Економічні науки. – Прага, 2014. – С. 22–27. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/24_PNR_2014/Economics/7_176112.doc.htm
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Дем'яненко М.А. Облік у селянському (фермерському господарстві) [Текст] / [М.Я. Дем'яненко, П.Т. Саблук, О.Д. Радченко, Л.Е. Лавриненко, В.М. Жук та ін.]. – К.:ІАЕ, 2001. – 403с.
4. Довбуш А.В. Визначення фінансових результатів фермерських господарств [Текст] / Збірник наукових праць Подільського ДАТУ, випуск 21 – м. Кам'янець – Подільський: ПДАТУ, 2013. – С. 170–174.
5. Довбуш А.В. Організація обліку і контролю у фермерських господарствах (на прикладі господарств Тернопільської області) [Електронний ресурс] / А.В. Довбуш – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
7. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 № 973-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
8. Золотницька Ю.В. Особливості організації обліку та складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу [Електронний ресурс] / Ю.В. Золотницька // Агросвіт. – 2015. – №14. – С. 17–22. – Режим доступу : <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1941>
9. Кварцхава В.О. Проблеми законодавчо-нормативного регулювання бухгалтерського обліку в фермерських господарствах [Електронний ресурс] / В.О. Кварцхава // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" ДДАЕУ. – 2014. – №8. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3243>
10. Коваль О.В. Особливості обліку у фермерських господарствах [Електронний ресурс] / О.В. Коваль, В.Ю. Козак // Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки. –2012. – №4 (70) Том 2. – Режим доступу : <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/835.pdf>
11. Лук'янчикова О.А. Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах [Електронний ресурс] / О.А. Лук'янчикова, О.А. Материнська. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%283%29_73
12. Методичні рекомендації із застосуванням реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами № 720 : Наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 № 720. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF11044.html
13. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для

- сільськогосподарських підприємств № 390 : Наказ Міністерства фінансів України від 4 червня 2009 року № 390. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html
14. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах : Наказ Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 р. № 189. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dtkr.com.ua/documents/ukr/2001/37/37nov9.html>
  15. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами від 25 червня 2003 року № 422 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart91/idx91491.htm>
  16. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник [Текст] / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Белікова та ін. / за ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб і допов. – К: Алерта, 2011. – 1042 с.
  17. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : Підручник. [Текст] / М. Ф. Огійчук. – 4-те вид., перероб. і допов.; За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – К.: Алерта, 2007. – 979 с.
  18. Пелюх В.М. Посібник фермера-орендаря (організаційно-економічні аспекти): навчальний посібник [Текст] / В.М. Пелюх, С.І. Дем'яненко. – К.: Урожай, 1993. – 96 с.
  19. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 (з змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
  20. Проданчук М.А. До методики визначення фінансових результатів у селянських (фермерських) господарствах [Текст] / М.А. Проданчук // Економіка АПК. – 2002. – № 5. – С. 80–85.
  21. Скрипник С.В. Удосконалення методичного забезпечення облікового процесу фермерських господарств [Електронний ресурс] / С.В. Скрипник. – Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – випуск 2 (53). – С. 264-269. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_43
  22. Слободян В. Удосконалення організації бухгалтерського обліку у фермерського господарства. Науковий клуб "SOPHUS" [Електронний ресурс] / В. Слободян. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_2_2014_04_17_18/udoskonalennja_organizacij_bukhgalterskogo_obliku_u_fermerskikh_gospodarstvakh/52-1-0-929

References

1. Bryk, H. (2014). Problemni aspekty bukhgalterskoho obliku u fermerskykh hospodarstvakh. [Problematic aspects of accounting on farms]. *Materialy X mizhnarodnoi naukovo – praktychnoi konferentsii «Aplikované vědecké novinky – 2014» – Materials of X international scientific-practical conference «Aplikované vědecké novinky – 2014», Vol. 3, 22-27.* Retrieved from http://www.rusnauka.com/24_PNR_2014/Economics/7_176112.doc.htm [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV [Economic Code of Ukraine of 16.01.2003.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
3. Dem'ianenko, M.A., Sabluk, P.T., Radchenko, O.D., Lavrynenko, L.E., Zhuk, V.M. (2001). *Oblik u selianskomu (fermerskomu hospodarstvi) [Accounting for farms]*. Kyiv: Instytut Ahrarnoi Ekonomiky. [in Ukrainian].
4. Dovbush, A.V. (2013). Vyznachennia finansovykh rezultativ fermerskykh hospodarstv [Determining the financial performance of farms]. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho DATU - Collection of scientific works Podolsk SATU, 21, 170-174* [in Ukrainian].
5. Dovbush, A.V. (2006). Orhanizatsiia obliku i kontroliu u fermerskykh hospodarstvakh (na prykladi hospodarstv Ternopil'skoi oblasti) [Organization of accounting and control in farms (for example, households Ternopil region).] *Extended abstract of candidate's thesis.* Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 № 996-XIV «Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» zi zminamy i dopovnenniamy [Law of Ukraine from 16.07.1999. Number 996-XIV «About the Accounting and Financial Reporting in Ukraine» with amendments]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 № 973-IV «Pro fermerske hospodarstvo» zi zminamy i dopovnenniamy. [Law of Ukraine of 19.06.2003 № 973-IV «About the farm» with amendments]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/973-15> [in Ukrainian].
8. Zolotnytska, Iu.V. (2015). Osoblyvosti orhanizatsii obliku ta skladannia finansovoi zvitnosti na pidpriemstvakh maloho biznesu [Peculiarities of accounting and financial reporting for small businesses]. *Agrosvit – Agroworld, 14, 17 - 22.* Retrieved from <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=1941> [in Ukrainian].

9. Kvaretskava, V.O. (2014). Problemy zakonodavcho-normatyvnoho rehuliuвання bukhgalterskoho obliku v fermerskykh gospodarstvakh [Problems of legislative and regulatory accounting in the farms]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika» – Electronic scientific specialized edition of «Productive economy»*, 8. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3243> [in Ukrainian].
10. Koval, O.V., & Kozak, V.Iu. (2012). Osoblyvosti obliku u fermerskykh gospodarstvakh [Features of accounting on farms]. *Zbirnyk naukovykh robot VNAU - Collection of scientific works VNAU*, 4 (70), book 2. Retrieved from <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/835.pdf> [in Ukrainian].
11. Luk'ianchykova, O.A., & Materynska, O.A. (2013). Problemy udoskonalennia bukhgalterskoho obliku u fermerskykh gospodarstvakh [Problems of improvement of the accounting on farms]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%283%29_73 [in Ukrainian].
12. Metodichni rekomendatsii iz zastosuvannia rehistriv bukhgalterskoho obliku malymy pidpriemstvamy № 720 [Guidelines on the application of accounting registers small enterprises number 720]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 15.06.2011 - Order of the Ministry of Finance of Ukraine of 15.06.2011*. (n.d.). search.ligazon.ua. Retrieved from http://search.ligazon.ua/1_doc2.nsf/link1/MF11044.html [in Ukrainian].
13. Metodichni rekomendatsii shchodo zastosuvannia rehistriv zhurnalno-ordernoi formy obliku dlia silskohospodarskykh pidpriemstv № 390 [Guidelines on the application registers journal-order form of accounting for farm number 390]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 04.06.2009 - Order of the Ministry of Finance of Ukraine on June 4, 2009*. (n.d.). search.ligazon.ua. Retrieved from http://search.ligazon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN48748.html [in Ukrainian].
14. Metodichni rekomendatsii z orhanizatsii ta vedennia bukhgalterskoho obliku v selianskykh (fermerskykh) gospodarstvakh № 189 [Guidelines for the organization and accounting peasant (farmer) households number 189]. *Nakaz Ministerstva aharnoï polityky Ukrainy vid 02.07.2001 - Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine of 02.07.2001*. (n.d.). dtk.com.ua. Retrieved from <https://dtk.com.ua/documents/ukr/2001/37/37nov9.html> [in Ukrainian].
15. Metodichni rekomendatsii po zastosuvanniu rehistriv bukhgalterskoho obliku malymy pidpriemstvamy № 422 [Guidelines on the application of accounting registers small enterprises number 422]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 04.06.2009 - Order of the Ministry of Finance of Ukraine on of 25.06.2003*. (n.d.). [uazon.com](http://www.uazon.com). Retrieved from <http://www.uazon.com/document/fpart91/idx91491.htm> [in Ukrainian].
16. Ohiichuk, M.F., Plaksienko, V.Ia. & Belikova, M.I. et.al. (2011). *Financial and management accounting national standards*. (6d ed.). M.F. Ohiichu (Ed.). Kyiv: Alert.
17. Ohiichuk, M.F. (2007). *Accounting for agricultural enterprises*. M.F. Ohiichuk (Ed.). Kyiv: Alert.
18. Peliukh, V.M., & Demianenko, S.I. (1993). *Posibnyk fermera-orendaria (orhanizatsiino-ekonomichni aspekty) [Guide tenant farmer (organizational and economic aspects)]*. Kyiv: Harvest. [in Ukrainian].
19. Polozhennia pro dokumentalne zabezpechennia zapysiv u bukhgalterskomu obliku № 88 zi zminamy i dopovnenniamy. [Regulations on provision of documentary records in the accounting number 88 with amendments and supplemented]. *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 24.05.1995 - Order of the Ministry of Finance of Ukraine of 05.24.19*. (n.d.). zakon4.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> [in Ukrainian].
20. Prodanchuk, M.A. (2002). Do metodyky vyznachennia finansovykh rezultativ u selianskykh (fermerskykh) gospodarstvakh [By the methodology for determining financial results peasant (farmer) households]. *Ekonomika APK - Economy AIC, № 5*, 80-85 [in Ukrainian].
21. Skrypnyk, S.V. (2014). Udokonalennia metodychnoho zabezpechennia oblikovoho protsesu fermerskykh gospodarstv [Improving the accounting process methodological support farms]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen, – Herald of Social and Economic Research*, 2 (53), 264-269. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_43 [in Ukrainian].
22. Slobodian, V. (2014). Udokonalennia orhanizatsii bukhgalterskoho obliku u fermerskoho gospodarstva [Improving accounting in the farm]. *Naukovyi klub «SOPHUS» - Scientific Club «SOPHUS»*. Retrieved from http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_2_2014_04_17_18/udoskonalennja_organizacij_bukhgalterskogo_obliku_u_fermerskikh_gospodarstvakh/52-1-0-929 [in Ukrainian].

Yuliya Nesterenko, Postgraduate

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Organization of Accounting on the Farms

The purpose of this article is to study the existing legislative and regulatory accounting in the farms at the present stage of development; analysis of the practical implementation of elements of accounting farming and proposals for their improvement; generalization of accounting deficiencies farm.

Today the farm has several advantages, among other entities, are: the ability to use special tax regime, the family nature of the business, the possibility of free land privatization members of the farm, non-competitive opportunity to obtain land ownership or to rent, from state and municipal property, significantly lower legal risks associated with the area of land farms. However, among these benefits, farmers have some problems. Primarily associated with unliquidated accounting operations, because the Guidelines №189 on the organization and accounting peasant (farmer) households adopted in 2001, significantly outdated.

Further research and development require the following issues: depth study of accounting on farms of different size and type of activity; update the existing guidelines on the organization and record keeping of the farms; development of fundamentally new regulatory guidelines to enter accounting policies just for farmers as a bases of the accounting.

accounting organization, form of accounting, accounting policies, farming, legislative and regulation

Одержано (Received) 20.04.2017

Прорецензовано (Reviewed) 22.05.2017

Прийнято до друку (Approved) 29.05.2017

УДК 657

О.С. Росва

Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна

Проблемні питання оцінки та контролю виробничих запасів

У статті досліджено питання оцінки виробничих запасів, проблемні питання, що виникають у системі внутрішнього контролю операцій з наявності та руху виробничих запасів. Запропоновано низку заходів, що сприятимуть підвищенню ефективності обліково-контрольної системи в цілому по підприємству. Для вдосконалення документообігу запропоновано впровадження новітніх інформаційних програм, з метою упорядкування первинного обліку, що дозволить забезпечити всебічний контроль руху виробничих запасів та підвищить результативність системи внутрішнього контролю.

виробничі запаси, контроль, оцінка, облік, первісна вартість, справедлива вартість, транспортно - заготівельні витрати

О.С. Росва

Донецкий национальный университет экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского, г. Кривой Рог, Украина

Проблемные вопросы оценки и контроля производственных запасов

В статье рассмотрены вопросы оценки производственных запасов, проблемные вопросы, которые возникают в системе внутреннего контроля операций по наличию и движению производственных запасов. Внесены предложения, которые способствуют увеличению эффективности учетно-контрольной системы в целом по предприятию. Для усовершенствования документооборота предложено внедрение инновационных информационных программ, с целью упорядочивания первичного учета, что позволит обеспечить всесторонний контроль движения производственных запасов и увеличит результативность системы внутреннего контроля.

производственные запасы, контроль, оценка, учет, первичная стоимость, справедливая стоимость, транспортно – заготовительные затраты

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання управління виробничими запасами набуває особливої актуальності, у зв'язку з потребою керівництва підприємства в отримання достовірної та своєчасної інформації для прийняв ефективних управлінських рішень. Накопичення надлишку запасів на складі та не достатнє забезпечення підприємства виробничими запасами може призвести до зростання ризику одержання збитку. Бухгалтерський облік є найбільш регламентованою функцією управління, що може ефективно виконувати свої завдання

© О.С. Росва, 2017